

CONSTRUCCIÓ DE L'ESGLÉSIA PARROQUIAL DE SANTA MARIA DE LA POBLA DE MONTORNÈS “*Liber operis Ecclesiae*”

Jordi Morant Clanxet

De temps immemorial, de l'època del segle XII, el poble tenia el santuari-ermita de la Mare de Déu de Montornès, on els seus habitants exercien els deures religiosos. Amb els anys va assentar-se la capella de la Santíssima Trinitat que estava situada, després a cal Rovira, al centre de la plaça de l'església. La definitiva configuració urbanística del que ara és la plaça de l' Església la donà la construcció del temple parroquial, per obra i gràcia del cardenal-arquebisbe de Tarragona el doctor Gaspar Cervantes de Gaeta, en 1571 que decretà la construcció d'un temple Parroquial dedicat a Santa Maria en la seva Nativitat, al mig del poble en terrenys que eren d'un tal Berlomeu Rovira, no sabem, tampoc, qui era l'arquitecte que la dissenyà, seguint l'ordre arquitectònic de la construcció de l'època. El temple és ben sever, sense gaires motlures ni ornamentacions, però sí el tenim amb cert grau d'elegància.

Al nostre arxiu parroquial, abans que ordenés, el prelat, el traspàs a l'Arxiu Històric Arxidiocesà, de la resta de documents antics, poguérem consultar una carta adreçada a l'Ajuntament per Jacint Garrigó i Vernis, administrador de les propietats de cal Rovira de La Pobla, a Vilafranca del Penedès; la carta va ser signada el 5 de juny de 1792, descrivent-se la visita del P. Fermí Fuliola. Monjo de Santes Creus, “*comissionat per dit Monestir pels assumptos de la Hermita de Montornes*”, i després en un altre apartat es demanen a la municipalitat els documents relacionats amb el poble, l'ermita, la capella de la Santíssima Trinitat i de l'església.

Segons el llibre manuscrit que obra a l'Arxiu Històric Arxidiocesà titulat “*Liber operis Ecclesiae*”, les obres s'iniciaren el 26 de juny de 1575, i així consta a l'encapçalament: “*En nom de nostre Senyor Déu y de la gloriosa Verge*

Maria, En lo dit llibre estan continuats tots sos gastos y pagues que si faran los Srs. Pere Miracle y Joan Canyelles,

Jurats de lo any present MDLXXV del castell y terma de la Pobla de Montornès, per la obra de la Mare Iglesia y fàbrica de aquella se fa en dit lloch de la qual comensa als XVI del mes de juny de dit, DLXXV. Aquesta és la primera anotació.

Poc temps després d'una primera tanda de diversos pagaments, anatem: “*Pagarem a Bertomeu Rovira, Batlle, vint-i-quatre lliures y cinch sous, y que son en paga del preu que aquell pati li pagaren pera edificar la dita Iglesia del preu de noranta lliures*”. Ignorem si va ser una tenda forçada o no, però el llibre justifica “*prengueren*” el lloc segueix sent l'espai privilegiat en el nucli central de la població, i en una època.

Creien va ser escurçada la plaça amb la construcció de l'immoble conegut per cal Pere Gibert, quedant en tal lloc la nova façana del temple que resta desplaçada en el seu accés natural.

Consten pagues per compra de calç i guix, carretades de pedra, arenes i altres materials.

L'adquisició del terreny possiblement pertanyia per la proximitat i ascendència als antics antecessors Rovira de La Pobla de Montornès, família que després es convertiria en propietària benestant, i qui sap si el tal Rovira del terreny, era de la dita família, doncs el trull Rovira el separava el carrer del Vent. La fàbrica del temple es va fer segons els cànons de l'arquitectura vigents. S'adquireixen calç i guix de primera qualitat, els morters sempre es faran en arena de la millor, els viatges els farà la pagesia del poble en prestació personal, com la pedra serà de qualitat sense esquerdes ni falles. La pedra que es destina a la façana serà obra de bons carreus obrats.

Qui va tenir l'honor d'iniciar les obres del temple va ser el rector Mn. Boronat i Aragonès, explica al llibre de les obres, sent tres anys de gran esforç, sacrifici i dedicació personal.

Veiem alguns altres apartats. “*Item. Pagarem y tenim nosaltres a los sobre-dits Jurats, Pere Miracle, y Jaume Canyellas vint sous y son per quatre dietas que son per anar a Santes Creus y tractar ab lo Sr. Abat per effecte de dita obra*”. Anem a unes altres interessants anotacions: “*Item. El mestre Pere Miró, mestra de la iglesia, cent Cinch lliuras las quals son en part y primera paga de aquellas quatro-centas y vint lliuras de li donam per lo preu fet y obra de dita Iglesia*”.

Tot el poble s'abocà per tots els mitjans a la consecució del nou temple; allí tots els homes, grans i petits col·laboren estretament amb el rector i amb els responsables jurats en pro de la nova parròquia de Santa Maria, consagrada en la seva Nativitat. Així anoten la segona paga de 105 lliures de les tractades, i unes altres, per 26 cairats obrats per Jaume Merder de Creixell, anotant algunes interrupcions en el ritme de l'obra, trobant-nos a l'any 1576. El llibre de les obres, molt complert, també ens parla de les finances de les obres de

construcció posant-se en pràctica, per part dels responsables jurats, que a més cada any canvien, s'establí el pagament de talls a totes les famílies, segons el poder adquisitiu i propietats que tinguessin. Aquell impost es pagava d'acord el ritme de l'obra, entre les cases del poble, que era d'economia no gaire forta, ja que pràcticament tot el poble era de secà. Cada tall s'establí en tres diners per habitant.

“Item. Pagarem a en Bertomeu Rovira, Batlle 15 lliuras y quinsa sous y con en pompliment del preu del pati que li compraren pera edificar la dita iglesia”.

L' OBRA DE LA NOSTRA PARROQUIAL CONTINUA AVANÇANT

A la relació que ens ofereix el llibre *“Liber operis Ecclesiae”*, consta en un apartat, que la pedra a tallar en carreus es treu de la pedrera de Rubials, i la pedra sense tallar és dels entorns del terme, pagant-se 30 sous dels desperfectes ocasionats a la propietat de Pere Ivern de Rubials. Arrancà la pedra el mestre Guillem. S'adquireixen tres cairats més de reforç per l'obra, i una jàseno o biga de pi del voltant de Tarragona.

Els veïns de La Pobla valoren l'esforç aconseguit i el resultat és a ells força esperançador. Les caminades diàries pels més devots aviat seran història, El santuari de Montornès, serà una ermita com tantes en tenim a l'arquebisbat, no sense parades imposades per l'economia, no sempre floreixent. Nostre Amo, el Santíssim guardada sempre la visita dels feligresos, i en dies determinats se celebrava una funció eucarística a la capella de la Santíssima Trinitat, que servia per l'Hospital de Pobres, que en altres temps, havien regentat els P. Dominics. En aquella situació anotem de nou a l'esmentat llibre, naturalment manuscrit. *“Item. Pagarem a un carreter de Tarragona cinc i- dos sous i son per lo suport de las portas de la Iglesia fetas a Tarragona i portadas a la Pobla”*

És curiosa la nota que explica l'afer i els jornals que es paguen al mestre Peres serrador de la tala de pins que s'utilitzen, en la seva major part per les bastides i alineacions .

“Item. Pagarem al mestre Martí i Miró deu lliuras i quatra sous y son per los fusters i per ferlos serrar per las portas i la Iglesia , y per las mans (?) de ditas portas i per clavarlas”.

“Item. Pagarem al mestre Pau Soler serraller de Tarragona catorse lliuras i en son en part i paga de aquellas vuit lliuras i un seu li devia la Universitat per los claus estanyats de las portas de la Iglesia, per las golfas frontisas per las portellas, Balda, gatillo, escut y picamall, un pany por lo sagrari i altra per lo campanar de Albarà”.

En un altre apartat del llibre es diu que pagaren 28 sous per l'escriptura del pati al notari de Valls Jaume Minguella.

10 sous pel dret de segell i perquè el Sr. Arquebisbe beneixi la nova església. A Magí Vidal, apotecari de Tarragona 9 sous 8 diners pels colors ..... *“Item. Pagarem a en Recasens de Çarral tres lliures, y son per les vidrieras de alabastre y seran per a dita Iglésia”*.

En un altre lloc, el 1577, el manuscrit ens dóna notícia de l'empenta de les obres de la construcció de l'església Parroquial de Santa Maria de La Pobla de Montornès, que ja es tanca amb les portes i els espais oberts com rosetó de la façana que dóna llum al temple. *La Senyoria i convent de Santes Creus, nomena jurats a Anton Soler y Joan Jansà* intervenint el Monestir de Santes Creus, ja que tenia la senyoria en alou en tot el terme de Montornès.

“Item. Pagaren tres lliuras, cinch sous y quatra lliuras, y son per un material de unas tovallas y moltas altres mes que se han fet per a cita Iglésia”.

“Item. Pararem al mestre Huguet.... ies Ferrer sis lliuras sinch sous i deu diners, y son pel compliment que aquell compta de tota la ferramenta que ha feta per a la Iglésia”.

“Item. Pagament lo fill Miracle de tres lliures i son per lo lloguer de la casa about estaren los mestres que obraren la Iglésia per que estava un avinença y preu fet y lo poble los havia de donar casa ferma”.

Les notícies són prou explícites per l'envergadura que representà la construcció del temple, i així tenim una partida que es pagà a *“Item. Pagarem al mateix Joan Martí Miró deu lliuras y son en part a la esmena de la obra y fa fita Iglésia mes del que era obligat un la capitulació y Albará.”*

De les diverses notes de pagaments en sobresurten dues, una de 45 sous i una altra de 40.

“Item. Pagarem al sobredit mestre Joan Martí Miró setge lliures y son per una capella feta per a un particular y la universitat, la feu indicar y se la atinada? per dit preu i ha albará.”

“Item. Pagarem al sobredit mestre Joan Marti dotze lliures y son per la capella que havia teta en esta Iglésia per a un particular y la Universitat la deu.....dicar y se la ha pagada per lo dit preu y albará”.

“Item. Pagarem a Pau Saler serraller de Tarragona, quatra lliuras y son per acondicionament (?) de paga de tota la ferramenta ha fet de las portes y formas de la Iglésia y es pagat tot yha albarà”.

“Pagarem al mestre Guillem Mogola mestra de casas tres lliuras, deu sous y son per dotze jornals havia fet en arrancar pedra per l'altar...”

“Item. Pagarem al mestra de Antoni Roch, mestra de cases set lliuras y son per lo preu fet de cloure la paret de lo cementiri nou yha albará..”

“Itum. Pagarem a un Joan Boronat de la Torre denbarra setza sous , y son per sis bolfos ha fets quatre per las portas del cementiri yha albará.

“ Item. Pagarem al Sr. abat de Santas Creus, deu lliuras y son per lo ters y a compta de pati que comparen a un Bertomeu Rovira ahont està edificada la Iglesia yha albará.

“ Item. Pagarem a Mn. Aragonès Rector del pobla vint i set i sis sous , i son per fer ado....uns hostiers i altres coses pel servey de la Iglesia con consta ab un memorial”.

“ Item. Pagarem vent i sis sous i tres diners a un Selma botiguer de teles de Tarragona , y son y fil ....”

“ Item, Pagarem setza sous y son per lo sepulcra ahont se venera lo Sagrament lo divendras St. en lo moviment de la fusta, mans, claus y despesa del mestre y per tot”.

* * *

El llibre de les obres de l'església no acaba així. Fa bastants anys el consultàrem a l'Arxiu Històric de l'Arquebisbat on està dipositat. Ho deixàrem a mig fer, i mai més el demanàrem. Encara viu Mn. Salvador Ramon, director de l'arxiu, el sol·licitàrem per la represa. Per més de cercà, fins ara el llibre “*Liber operis Ecclesiae*” no ha aparegut. Darrerament, consultàrem tots els lligalls de La Pobla de Montornès, per si el manuscrit apareixia entre la immensitat de documents poblencs que conté l'arxiu. A ben segur algun dels voluntaris de l'arxiu que llavors hi havia, el posà en un lloc que no li corresponia.

Vaig fer un plegat de notes per després desenvolupar un treball com era d'esperar. Deu fer uns 27 anys de la primera recerca, sorgint algun problema que no recordo. No ha estat possible, i almenys les notes extretes ens serviran de referència incompleta de la importància del llibre. Sortosament vaig fer unes breus anotacions, fent-se constar al començament el Castell de Montornès i el senyoriu de Santes Creus.

“Los dits jurats y habitants del lloc , manant-los edificar ben dins lo poble una Iglesia pera major comoditat de tots y evitar alguns inconvenients que per estar la Iglesia lluny del poble se havien esdevengut. Els quals se eren obligats.....”

Anys 1575, 1576 i 1577. El mestre d'obres es deia Pere Miró. Hi havia varies relacions de pagaments. El llibre comença el 26 de juny de 1575 i acaba el 7 de setembre de 1576. Al final del llibre de l'església. Consten units dos folis segurament de recepció, quan al primer foli al V. .... “ *Que son estats jurats en los tres anys que dura la fàbrica.....*” Segueix un estat de comptes i les anotacions de les revisions.

Els deutes eren pagats segons nota del pare Jaume Tous de Santes Creus, document datat l'any 1582.

Anem a les hipòtesis. El llibre “*Liber operis Ecclesiae*” és enquadrat en pergami, constant a més l'edicte d'obertura del temple pel cardenal Gas-

par Cervantes de Gaeta. No sabem les capelles a qui, inicialment, estarien dedicades, suposant que una es dedicaria a sant Isidre Llaurador, patró de la pagesia, una altra a la veneració del Sant Crist, i una tercera a la Mare de Déu del Roser, que antany tenia molta devoció amb les Majorales del Roser. Recordo haver llegit en aquell llibre, el fet del trasllat solemne del Santíssim des de l'ermita de Montornès. Intueixo, per les restes trobades a la façana, que de moment havent-se acabat dels diners, fos per epidèmies o altres causes, no es construï el campanar fins molts anys després. L'altar major era ben senzill, i anys més tard construï un gran retaule barroc l'artista tarragoní Benet Baró. Montornès deixà de ser parròquia quan a les 11 del matí del 8 de setembre de 1571 es traslladà el Santíssim en processó, dipositant-se provisionalment a la capella de la Santíssima Trinitat. Des de llavors fou parròquia durant la construcció del temple, que no s'inaugurà fins el 1580 amb data del 8 de setembre, en una jornada memorable que no es pot descriure.

“L'abat de Santes Creus no solament era senyor de l' Ermita, Castell, terme i parròquia de la Pobla, tal com prova un altre llibre molt vell, que diu: “..... com fos controvertida y disenciació sobre los particulars habitants y terratinents en lo lloch , castell y forma de la Pobla de Montornès, senyoria del Monestir y convent de Santes Creus pretenen alguns estar agraviats en los talls que lo son fets per obligacions de pagar la obra de la Iglesia edificada dins lo poble”. “Llibre per anotar los comptes de Santa Llúcia de la Pobla de Montornès”. any 1832.

LES CRIPTES SEPULCRALS

Amb la construcció del temple parroquial va ser construït, segons hem vist, el nou cementiri que estava situat a Montornès. Hem de parlar avui essencialment dels benefactors de la nova església parròquial, obtenint el dret de ser enterrats a l' interior del temple. Les notes més reculades que hem trobat, desvetllant l'enigma que tenim sobre l'autoria de les làpides, trobem el testament un Rovira, prevere, l'any 1739, que diu: “*Elegesch la sepultura al cos meu fahedor en la Iglesia Parroquial de dit lloch de Montornès y en lo fos a hont entan enterrat mos pares y passants.*”. Arxiu de l'autor “*Capellania de Sant Antoni de Pàdua a la Parròquia de La Pobla de Montornès per Paula Palma, fundadora,...*” 21 d'octubre de 1739.

Prova aquest document que a l'interior de la parròquia s'obraven sepultures als grans benefactors, i una prova evident són les tombes que arreu tenim els nostres temples i així és el cas i el desig de Pere Rovira que demana el mateix privilegi per haver construït un altar “... *Hize el Sutne. Un altar en la Iglesia parroquial de dicho lugar de la Virgen de Monserrate como se ve obligándose el Suplicante, a mentener sicho Altar, iluminandole i voleràndole , el y los suyos, i haviéndose muerto un hijo del suplicante, pidió licencia al Iltre. Señor V. Gl. de Vtra.*

Ultma para depiditarlo en la Iгла. Parroql. A fin de Vtra. Ilma. se dignara darmel permiso para fabricar una sepultura a una parte de la Iglesia bien vista a Vtra. Ilma., trasladaral dicho mi hijo del Supte. y todos sus cescendientes”, continuant l’escrit. La petició porta del 29 de març del 1776, i l’aprovació del prelat es donà el 5 de juny següent. (Arxiu de l’autor. Documents de cal Rovira. Testament de Pere Rovira. Vegeu, el nostre treball “*La Pobla i el castell de Montornès. Introducció a la seva història*,” pàg. 43. Tarragona).

“*Elegesch la sepultura al meu cos fiabodora en la Iglèsia Parroquial de dit lloch de Montornès y en lo fos abon estan soterrats mos pares y passats...*” (Testament de Pere Rovira. Abril de 1676 ? documents de cal Rovira. Arxiu de l’autor).

També sabem l’enterrament d’un altre prevere, Mn. Francesc Rovira, segons el testament que tenim de cal Rovira de 1779, un any després, “*El dit Rvt. Francesc Rovira Pre. Es mort de mort natural y mortal, i morí al lloch de la Pobla de Montornès lo dia 5 del corrent mes Obre, y son cadàver feu enterrat lo dia 7 que dit mes en dita Parral. de la Pobla i Montornés com consta de la partida o fe de son Obit*”. (Arxiu de l’autor, cal Rovira. Petició de sepultura i enterament a l’Arquebisbe de Tarragona de Josep Rovira).

Un altre testimoni de sepultura, és l’escrit de Lluís Vidal l’any 1782, dirigint-se al Sr. Vicari General, comunicant-li complir les darreres voluntats del seu sogre Pere Ivern de Rubials “*...per alguna obra de adorno per la Iglesia de la Pobla*”, demanant autorització “*per col·locar un ninxol de forma i manera com un quadro de las animas i una sepultura dins la referida Iglesia*”. (Arxiu Històric Arxidiocesà. Documentació de La Pobla de Montornès). L’autorització es concedí per haver contribuït el difunt, a la capella de les ànimes.

Així mateix podríem dir d’un altre document subscrit per Josep Bover el 18 de gener de 1783, sol·licitant a l’arquebisbe de Tarragona el dret de sepultura al temple per haver contribuït notòriament a les obres de construcció del temple, remarcant la seva contribució a les obres del campanar. (Arxiu Històric Arxidiocesà. Documentació de La Pobla de Montornès).

Les presents notes foren historiades des de feia bastants anys, molt abans de la nova reorganització del nostre Arxiu eclesiàstic.

En relació a la capella de la Santíssima Trinitat les despulles del fundador, Dr. Galcerà Sobrevila, es traslladaren, pel que sembla, a la parròquia quan s’enderrocà el vell edifici de la Santíssima Trinitat per donar pas a l’ampliació de cal Rovira a la plaça de l’Església que també havia fundat allí l’hospital de Pobres, un dels poblencs més il·lustres que ha conegut La Pobla de Montornès. A l’excavació, aparegué una petita fossa on sembla que són les restes de Galcerà de Sobrevila.

Immediatament després d’acabada la nostra guerra civil 1936-39, i pel mal estat en què havia quedat el vell enrajolat, se’n va fer de nou, creïem que a les lloses havia possibles epitafis a les sepultures. Darerament (2010- 2011) es canvià el paviment de 1939 apareixent quatre sepultures una d’elles més

petita. Això és el que es trobà. Encara hi ha més. Al mateix lloc on hi ha l'altar major existeix un tram d'escalas avall, que nosaltres hem vist. Cal suposar que existeix sota la muntanya de runa que hi ha, alguna petita cripta, qui sap si es trova també, alguna sepultura desconeguda, o hi ha quelcom amagat. Recentment es van fer importants obres a l'església, 2010-2011. Sortiren al descobert quatre fosses sepulcral, on hi ha 9 cadàvers. El nostre interès estava amb les possibles inscripcions, era molt important, però no en sortí cap. Les lloses que les cobreixen són planes havent-hi a més creuades moltes canyes amb materials de construcció. També apostaria, on ara hi ha la capella del Santíssim, una altra sepultura d'algun altre benefactor poblenc. Tot s'ha extret dels antics documents de cal Rovira en poder del qui signa, i alguns altres són a l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona.

ANYS DESPRÉS

El campanar de l'Església de La Pobra de Montornès

El campanar és el símbol més important del poble, no hi ha dubte, deixant, és clar, l'ermita de Montornès. El campanar és de bellíssima factura i elegància, sent el més elegant i esvelt dels campanars de tota la contornada, contrasta amb la sobrietat del temple, doncs es començà el campanar el 1778 acabant-se l'any 1781, amb la natural joia i alegria de la població.

A darrers del segle XVIII, existia un campaneret a la mateixa façana de la Parroquial, desaparegut quan el campanar era una realitat. La gent de La Pobra de Montornès volgué alçar una torre de campanes com a expressió de la religiositat, fe i gran estima al poble. A l'entorn del campanar ningú en sabia res i novament hem de raure al nostre arxiu eclesiàstic, trobant els documents que necessitàvem. El principal document es va signar el 39 de juny del 1778 a la notaria de Geroni Cabanyes de Torredembarra, i es tracta del compromís d'obra en 16 folis, titulant-se així: *“Conveni fet y firmat entre parts dels Srs. Obrers de la fàbrica del nou Campanar que se ha de construir en la Iglèsia del lloch de la Pobra de Montornès, de una ; y Magí Tomás, Mestre de Cases de Santa Coloma de Queralt, de altra”*.

Els obrers i administradors de l'obra pactaren que l'obra no anés més enllà de dos anys i mig. Quedà integrada pels vilatans Mn. Josep Roig, rector, els Srs. Rafel Rovira, Pere Bover, Francesc Baldrich, Pere Mercader i Josep Gibert i Casas.

Per la seva part el constructor s'obliga a bastir la torre al preu de 1.600 lliures, en moneda barcelonesa.

Estudiant el contracte, observem que va ser redactat en base a 16 condicions. Heus ací les principals que el constructor Magí Tomás ha de complir.

1.- Obligació de col·locar carreus en pedra picada a les cantoneres, cornises, motlures i la part exterior del campanar.

2.- Els finestrals seran realitzats en pedra picada per dintre i per fora, com també la balustrada i les canals per l'evacuació de les aigües pluvials.

3.- Ha de construir dues portes, una per l'accés al campanar i una altra per a entrar al cor.

4.- L'escala s'ha de fer amb gruix de rajola i guix, tapant l'ull amb paret de maó per posar els peus del rellotge.

5.- La capella de Sant Sebastià ha de quedar intacte.

6.- La junta es compromet a facilitar a peu d'obra, tots els materials i la fusta de les bastides.

7.- La pedra es traurà de Rubials.

A les altres clàusules del document es diu que el constructor ha de posar les campanes, però no especifica de cert si entren o no en el pressupost. També consta que s'ha de col·locar un penell pels vents al cim de la torre.

No podien mancar les condicions del pagament les quals s'establiren en quatre parts: al començament, al cap l'un any, de l'altre any i en acabar-se. Sempre al mateix arxiu consta un altre document signat del rector Mn. Josep Roig pel qual s'estableix un contracte administratiu amb rafel Sanabra, de Rodonyà *“com a mes donant y oferint en lo encant publich, Tatbla y Corredor infrascrit, mediant, es a dir l'administració delmes sobre fruits i bens...”*

Per tant la construcció continuà amb participació de tot el poble, casa a casa i totes les masies, d'acord amb les propietats que tenien. També s'establiren donacions econòmiques en favor del campanar i altres, mitjançant certes participacions, com el de tenir dret a ser enterrat el donant a l'església, els sufragis i una fundació. Així consta en l'altre document citat, en el qual Josep Bover amb data del 18 de gener de l'any 1783.

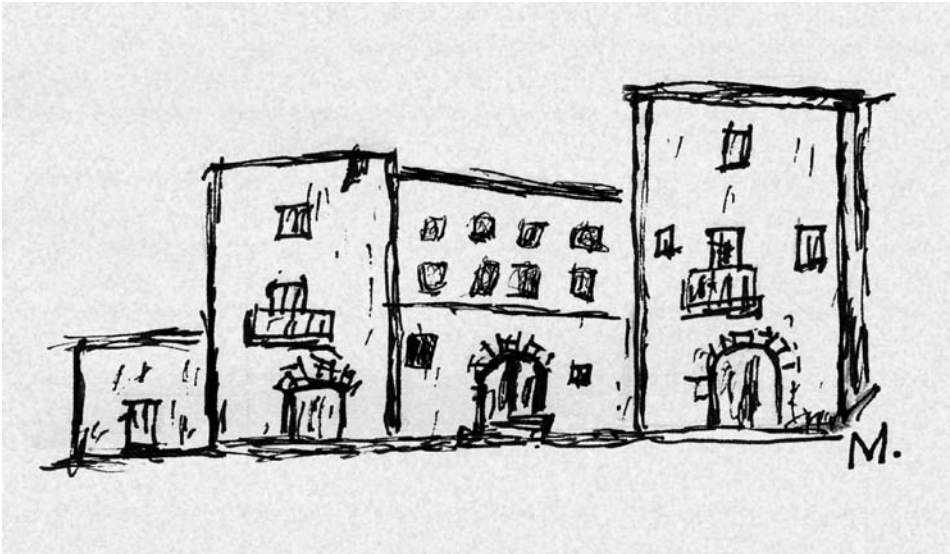
La torre campanar es divideix en basament quadrangular, torre octogonal amb quatre finestrals per les campanes, i un mirador ornamental, ulls de bou i testa piramidal crestada. La línia ens ofereix una bella arquitectura pròpia de la transició del barroc al clasicisme. Quan es van fer les presents notes, fa bastants anys, tot l'arxiu de l'església encara estava a l'abadia, extraient-se pel llibre de vaig fer *“La Pobla i el castell de Montornès”*. Tarragona 1972, això: *“La tradició oral dels vells els ha transmès una obra titànica dels poblencs, a favor de l'església i el campanar, els carreus obrats pels picadreders pels pagesos durant la nit a l'om de llurs cavalls; el fet anecdòtic, ens diu, segons consta, que amb dels de sac envolcallaven les ferradures del bestiar a fi de no despertar els veïns i evitar el recel dels pobles veïns. Una lluita pacífica de poble en una política emprenedora de l'esperit religiós i ciutadà. Després del feixuc treball agrícola, aquells homes aportaren a la història, una les millors pàgines del poble”*.

“La torre es divideix en basament quadrangular, torre octogonal amb els finestrals de campanes, el mirador amb testa piramidal crestada, i clou. A dèria de bastir una obra de vàlua arquitectònica, ens fa sospitar, que el nivell arquitectònic devia de ser superior a l'època fundacional de l'església, pròpiament dita”.

Actualment té dues campanes. La grossa substitueix la “Santa Maria”, desapareguda amb la nostra darrera guerra 1936-39, es construí l'any 1940, en ferro, o l' antiga dedicada a Maria Immaculada i a Sant Pere. La llegenda del bronze diu: *“Tota pulcra és Maria Immaculada y en tu no hi ha taca, han contribuït al pago/ d'esta campana tots los veïns de La pobla de Montornés. Me hizo José Pomerol, año 1861, /S. Pedro, Ns. Carmen . S. Lorenzo”.*

Per la història anotem de la Santa Maria”. “Nombre que le impone la madrina/Maria. Nombre que le impone el, padrino, Rafael. Nombre que le impone el sacerdote. Domingo./Reloges y campanas viuda de Angel Perea. / 1940. Miranda de Ebro./Bautizada en 14 de marzo/El cura párroco Domingo Vives Ventosa./Siendo apadrinada per Dña-Maria Martí Ventosa esposa de Rafael Recasens Orpinell./En memoria del Requeté Lorenzo Recasens Orpinell que murió per Dios y España en el Codo de Belchite”. *La nova campana era beneïda el Diumenge de Pasqua Florida. Els padrins foren els propietaris de la fabrica de lones existent al mateix poble, els Srs. Recasens – Ventosa.*

IL·LUSTRACIONS:

Cal Rovira, Antiga capella de la Santa Trinitat i hospital, i l'antiga Rectoria.

Dibuix hipotètic. De la plaça de l'Església. Morant.

Vista exterior. La sagristia, cap el jardí, capella de la V. de Montornès
i part de l'Abadia. J. Morant.

El temple a mitjans dels cinquanta. Raymond.

L'actual església amb la rectoria i la plaça sorgida. A. Roca.

1974. La casa del Rector en pilar de cinc. En mala hora s'enderrocà l'imponent casa pairal de cal Rovira- J. Morant.

La campana petita va ser la que quedà després del 1936. J. Morant.